

Koronakevään toimittajavierailu

Mistä saat juttuideoita? Millainen koulutus toimittajilla yleensä on? Kuinka kauan yhden jutun kirjoittamiseen menee? Mitä kannattaa ottaa huomioon ennen kuin lähtee opiskelemaan journalismia, ja mitkä ovat toimittajan tärkeimmät ominaisuudet? Millainen on toimittajan tyypillinen työpäivä? Tuleeko käytettävien ohjelmistojen kanssa usein teknisiä ongelmia?

Kysymykset lentelivät ilmassa, kun Järki sai vieraakseen kokeneen toimittajan Maarit Uberin, joka saapui kertomaan meille työstään toimittajana ja jakamaan vinkkejä tulevaisuutta varten 24.3.2021. Koronapandemian takia vierailu toteutettiin etävierailuna, mutta siitä huolimatta puolituntinen vierailu oli hyvin antoisa koko Järjen väelle.

Maarit Uber on paljon nähnyt toimittaja, joka on uransa aikana ehtinyt tehdä työtä monella eri tavalla: hän on työskennellyt sekä toimituksessa että freelancerina. Hän on kirjoittanut useisiin paikallis- ja maakuntalehtiin, Suomen Kuvalehteen sekä Lännen Mediaan, ja matkan varrelle on mahtunut paljon.

Toimittajan tielle Maarit Uber päätyi sen jälkeen, kun alkoi Göteborgissa ollessaan kirjoittaa paikalliseen ruotsinsuomalaiseen lehteen ja innostui journalismista. Tämän jälkeen Uber päätyi vaihtamaan pääainettaan journalistiikkaan. Tämän lisäksi hän on filosofian maisteri.

▪ Millainen koulutuspolku toimittajilla yleensä on?

Uber kertoo, että läheskään kaikilla toimittajilla ei ole tutkintoa journalistiikan alalta vaan monet ovat opiskelleet jotakin yleissivistävää pääaineenaan journalistiikan sijasta. Nykyään useat toimittajat hankkivat alalta tutkinnon. Uber kokee kuitenkin suureksi eduksi sen, jos on opiskellut

muutakin kuin journalistiikkaa: siten pystyy erottumaan joukosta ja kenties parantamaan omia työllistymismahdollisuuksiaan.

Tiivistettynä toimittajaksi voi siis päätyä useaa kautta eikä yhtä ainoaa oikeaa reittiä ole olemassa.

▪ **Mitä kannattaa ottaa huomioon, jos haluaa lähteä opiskelemaan journalismia?**

Uber painottaa tätä kysyttäessä laajan kouluttautumisen tärkeyttä: "Jos ei ole mitään erikoisosaamista, voi työllistyminen olla hankalaa." Täten hän ei myöskään kuvaile alan tämänhetkistä työllistymistilannetta kovinkaan hyväksi. Vakipaikkoja on vähän tarjolla, ja kilpailu on kovaa.

Viime aikoina Maarit Uber on itse toiminut freelance-toimittajana ja keskittynyt jutuissaan Venäjään. Hänellä on vahva erikoistumisala, jonka ansiosta hänen on ollut helppo saada omia töitään myydyksi. Tähän liittyen hän nostaa esille myös kielitaidon tärkeyden: esimerkiksi kiinan, venäjän ja viron osaamisesta voi olla huomattavaa hyötyä englannin ohella.

Tärkeimpiä ominaisuuksia kysyttäessä vastaus on selvä: yleinen kiinnostuneisuus eri asioista, omatoimisuus, itsenäisyys, uskallus, keskittymiskyky ja tietynlainen ulospäinsuuntautuneisuus.

▪ **Millainen on toimittajan tyypillinen työpäivä?**

Tyypillinen työpäivä riippuu paljon siitä, minkälaista työtä tekee: toimituksessa uutistoimittajana työskennellessä päivä on aika erilainen kuin freelancerina. Tällä hetkellä hän itse tarjoaa juttuaiheita lehdille ja kirjoittaa juttuja sopimuksen mukaan.

Toimituksessa työskennellessä tyypillinen työpäivä alkaa usein aamukokouksella, mikäli on uutisvuorossa. Joskus työn alla on

puolestaan jotain ennalta sovittua. Työ on kuitenkin monesti vuorotyötä, ja viikonlopputöitä tehdään keskimäärin yhtenä viikonloppuna kuukaudessa tai parissa.

Freelancerina työskentelyssä on oma vapautensa, mutta työn vapauden hyödyllisyys riippuu hieman omasta elämäntilanteesta. Uber itse kokee freelancerina työskentelyn hyödylliseksi omassa elämäntilanteessaan.

▪ Kuinka nopea työtahti on, ja millaisia työskentelyohjelmat ovat?

”Keskimäärin normaalitilanteessa pystyn tekemään noin yhden jutun päivässä, mutta tällä hetkellä teen yhdestä kahteen juttua viikossa. Pituus tietenkin vaikuttaa, lyhyitä uutisjuttuja pystyy tekemään useammankin päivässä. Tällä hetkellä teen kuitenkin juttuja, jotka ovat 3000 merkistä ylöspäin”, Uber kertoo työtahdista kysyttäessä. Keskimäärin yhteen juttuun menee alle kahdeksan tuntia. Tällä hetkellä hän itse ei tarjoa erityisen pitkiä juttuja, koska käytetty aika ja palkkio kohtaavat paremmin lyhyissä jutuissa.

Kun Järki kysyi siitä, mistä juttuideoita on mahdollista saada, vastaus oli monipuolinen. Ideoita voi saada useasta eri paikasta, kuten kansainvälisestä mediasta, keskusteluista ihmisten kanssa ja sosiaalisesta mediasta.

Toimitusjärjestelmiä on Uberin mukaan useita. Toimituksessa on usein valmiit juttupohjat, joihin voi kirjoittaa suoraan ja joiden asetuksia voi muokata. Freelancerina jutut laitetaan usein eteenpäin sähköpostitse ja kirjoitetaan jollain tekstinkäsittelyohjelmalla. Hänen mukaansa suurin osa tekstinkäsittelyohjelmista on myös helppokäyttöisiä ja niiden käyttöön on erilliset ohjeet.

▪ Mikä on parasta ja haastavinta toimittajan työssä?

”Itse tykkään eniten siitä, että työ on aika itsenäistä ja monesta asiasta voi päättää omatoimisesti. Tietenkin

toimituksessa ollessa on vähän eri asia. Tällä hetkellä monelle haastavinta on juttujen myyminen järkeville palkkioilla, koska yleistoimittajista on paljon tarjontaa. Jos on selkeä erityisala, on hieman paremmassa asemassa”, Uber vastaa tähän monia varmasti askarruttavaan kysymykseen.

▪ Minkälaisia juttuja Maarit Uber itse tekee, ja mitkä hetket ovat jääneet hänen mieleensä?

Uberin erikoisalaa ovat Venäjä sekä muut entisen Neuvostoliiton osat, kuten Ukraina, Valko-Venäjä ja Keski-Aasia. Yleensä aiheet ovat jollain tavalla ajankohtaisia ja syventäviä, usein politiikkaan liittyviä. Aiemmin hän matkusti usein kohdemihiin, erityisesti Venäjälle, mutta tällä hetkellä hän tekee paljon etänä koronan takia.

Mieleen hänelle ovat parhaiten jääneet kauempana sijaitsevat, silmiä avaavat paikat, kuten Murmansk. Hän on myös tavannut esimerkiksi Venäjän pitkäaikaisen ulkoministerin. Lisäksi Putiniin liittyvät lehdistötilaisuudet ovat hyvin tarkasti valvottuja.

▪ Teetkö paljon kuvittajien kanssa töitä?

”Kuvittajien kanssa en juurikaan tee töitä mutta valokuvaajien kanssa jonkin verran. Usein juttuihini tulee esimerkiksi valokuva paikan päältä tai jostain kuvapankista. Muunlaista kuvitusta, kuten grafiikkaa, tulee juttuihini hyvin vähän.”

▪ Lopuksi kysyimme vielä palkkauksesta ja freelance-toimittajien ja toimituksessa työskentelevien toimittajien eroista.

Freelance-toimittajana saa juttukohtaisia palkkioita. Kaikesta juttuun liittyvästä sovitaan tarkasti etukäteen. Journalistiliiton suositusten mukaan freelancerin tulisi saada päivän työstä reilun 500 euron suuruinen palkkio, josta lähtevät esimerkiksi verot, eläkkeet ja lomarahat. Jos saa varsinaista palkkaa palkkioiden sijaan, tilanne on toki

erilainen. Tällä hetkellä liiton suositus ei käytännössä toteudu kovinkaan monen kohdalla: harva freelancerina tekee tasan viisipäiväistä työviikkoa. Osa päivistä menee juttujen suunnitteluun ja niiden myymiseen, mikä on tärkeää huomata.

Käytännössä freelancerin työssä erityisen tärkeitä ovat kontaktit, joita kannattaa hankkia esimerkiksi työhaastattelujen kautta. Täten voi olla helpompaa myydä omia juttujaan kyseiseen paikkaan jatkossakin. Uber painottikin kontaktien merkitystä.

Kun Järki vielä kysyi siitä, onko kannattavampaa lähteä freelanceriksi vai toimitukseen, Uber vastasi seuraavasti: "Mikäli tiettyä erikoisalaa ei ole, voi olla rahallisesti kannattavampaa lähteä tavalliseen kuukausipalkkaiseen työhön. Jos omaa työtä on helppo myydä, ei ole juurikaan merkitystä. Monet asiat vaikuttavat päätökseen. – – Toimituksessa kuukausipalkka on noin 3000–4000 euroa."

Toimituksesta hän listaa hyviksi puoliksi yhteisön ja sosiaalisuuden, kun taas avotoimituksissa keskittyminen voi olla hankalampaa, vaikka ergonomia voikin olla parempi kuin esimerkiksi kotona. Kotona keskittyminen ja työteho voivatkin olla parempia mutta ergonomia ei välttämättä ole itsestään selvä asia.

Viimeisenä kysyimme vinkkejä aloitteleville toimittajille. Tähän Uber vastasi painottamalla kontaktien ja verkostoitumisen tärkeyttä. Hän oli itse työharjoittelussa Venäjällä suomenkielisessä lehdessä ja Suomessa kesätöissä esimerkiksi STT:llä ja Ylellä.

Koronakeväänä etänä järjestetty vierailu päättyi runsaisiin kiitoksiin ja kevään toivotuksiin. Näin kesäloman alussa myös Järjen toimitus toivottaa kaikille rentouttavaa kesälomaa!